

Üleliiduline Loengutebüroo
NSV LIIDU KÕRGETEMATE KOOLIDE MINISTEERIUMI JUURES

A-17346

15

I. I. JERMAŠOV

**„AATOMIDIPLOMAATIA“
JA RAHVUSVAHELINE
KOOSTÖÖ**

EESTI NSV
POLIITILISTE JA TEADUSALASTE TEADMISTE LEVITAMISE UHINGU
VÄLJAANNE

RK „POLIITILINE KIRJANDUS“ • TALLINN 1948

A-17346

Diplom

ÜLELIIDULINE
POLIITILISTE JA TEADUSALASTE TEADMISTE LEVITAMISE ÜHING

I. I. JERMAŠOV

„AATOMIDIPLOMAATIA“
JA RAHVUSVAHELINE
KOOSTÖÖ

EESTI NSV
POLIITILISTE JA TEADUSALASTE TEADMISTE LEVITAMISE ÜHINGU
VÄLJAANNE

RK „POLIITILINE KIRJANDUS“ TALLINN 1948

Moskva loengutesaalis peetud
avaliku loengu stenogramm

✓

14299

A-17346

15

„Aatomidiplomaatia“ jõu- ja agressioonipoliitika relvana

Rahvusvahelise koostöö ja „aatomidiplomaatiaga“ seoses olevad probleemid on viimasel ajal omandanud erilist tähtsust ning äratavad erakordset huvi. See on ka mõistetav, kuna nende probleemide nii või teissugusest lahendusest oleneb suurel määral, kas sõjajärgne rahu osutub kindlaks ja kauakestvaks või, vastupidi, lühiajaliseks ja ebapüsivaks.

Kas „aatomidiplomaatia“ või rahvusvaheline koostöö?

Nimelt selles on praegu küsimus. Milles seisneb siis tema tähtsus?

„Aatomidiplomaatia“ on imperialistlike maade reaktsiooniliste ringkondade agressiivset poliitikat kõige kokkusurutumal viisil iseloomustava terminina kindlalt tunginud poliitilisse suhtlemisse ja poliitilisse keelde pärast sõda. Pole sugugi juhuslik selle termini tekkimine ajajärgul, kui kapitalistlikes maades tulid poliitilisele areenile uuesti reaktsioonijõud, kes sõjaeelsetel aastail aitasid oma poliitikaga kaasa fašistlikule agressioonile ja teise maailmasõja puhkemisele. Ka praegu on need reaktsioonijõud ühinenud selleks, et ajada nurja inimkonna ees seisva uue hiigelülesande lahendamist püsiva, demokraatliku rahvusvahelise rahu kindlustamist.

Kui kõneldakse rahvusvahelistest reaktsioonijõududest, siis peetakse eelkõige silmas kapitalistliku maailma kahe tähtsama riigi — Ameerika Ühendriikide ja Suurbritannia imperialistlike ringkondi. Nad mängisid ka sõjaeelsetel aastatel fašismiga „rahusobitajate“ saatuslikku osa, rajades oma arvestused teatud tehingutele fašistlike agressoritega ja tõugates neid itta Nõukogude Liidu vastu.

Nagu teada, asetas monopolistliku kapitali huvisid väljendavate reaktsionääride rahvavastane poliitika nende eneste maad löögi alla. Kui fašistlikud teljeriigid hitlerliku Saksamaaga eesotsas asusid oma röövellike maailmavalitsemisplaanide realiseerimisele, kerkis surmaoht ka Suurbritannia ja Ameerika Ühendriikide kohale. Sõjaohu sundis eelseid fašismi advokaate mõneks ajaks varju tõmbuma, ehkki nad jätkasid ka sõja-aastail vähehaaval intriigide sepitsemist selleks, et ära hoida fašismi täielikku purustamist ja demokraatlike jõudude võitu.

Sellest momendist peale, kui teise maailmasõja rinnetel oli kõlanud viimane lask, astus monopolistliku kapitali (rahvusvaheliste kartellide, sündikaatide ja trustide) poliitiline agentuur avalikult välja demokraatlike režiimide laostamise ja likvideerimise, uute, Nõukogude Liidu ning samuti ka Euroopa ja teiste kontinentide demokraatliku liikumise vastu sihitud blokkide loomise reaktsioonilise programmiga.

Rahvusvaheline reaktsioon püüab kogu maailmale peale suruda oma „programmi“, oma kurssi rahvusvahelistes suhetes. Ta võitleb vabadustarmastavate rahvaste koostöö vastu kuulutades jõupoliitikat, mis ongi niinimetatud „aatomidiplomaatia“ olulisim osa.

Jõupoliitikat on alati teostanud riigid, kes on püüdnud maailmahegemoonia poole, ning seda eriti imperialismiajastul.

Ajaloolised faktid näitavad, et juhtivate ringkondade avantüristlikel elementidel on kalduvust enesepetteks, kui nende käsutuses on võimas majanduslik ja sõjaline aparaat.

Meenutagem näiteks Preisi-Saksa poliitikat ja diplomaatias XX sajandi lävel ja järgnevatel aastakümnetel. Omades Lenini sõnade järgi „parimat tehnikat, võrreldamatut organisatsiooni“, täiuslikumat sõjamasinat kui teised euroopa riigid, heitis saksa imperialism tollal väljakutse kogu maailmale. Kuid mida see tõi? Esimese maailmasõja ja sellele järgnenud Saksamaa lüüasaamise, kelle vastu ühinesid teised riigid.

Sama teed sammus ka hitlerlik imperialism, mis purustati hitlerivas-tase koalitsiooni poolt.

On selge, et kontinentaal- või maailmahegemoonia taotlejate poolt teostatav jõupoliitika viib mitte üksnes koletislike sõdadeni ja rahvaste viletsuseni, vaid ka nende riikide suurimate katastroofideni, kes sellisel sõdu esile kutsuvad.

Kaasaegsete maailmavalitsemise taotlejate imperialistlikul läbinisti reaktsioonilisel poliitikal võivad olla just samasugused tulemused.

Loomulik, et selline „aatomidiplomaatia“ jõupoliitika ei ole kooskõlastatav rahvusvahelise koostööga.

Kui diplomaatiaks üldse on kombeks pidada valitsuse ja tema üksikute teatud ametiisikute tegevust, kes teostavad ühe või teise riigi välispoliitilisi ülesandeid rahvusvahelistes suhetes, siis „aatomidiplomaatia“ väljendab palju järsumalt, jõhkramalt ja avalikumalt Suurbritannia ja USA reaktsiooniliste ringkondade agressiivset välispoliitilist kurssi, mille sihiks on maailmavalitsemise saavutamine oma tahte pealesurumisega teistele rahvastele.

Niinimetatud „aatomidiplomaatiale“ on eriti iseloomustav jõhkrate ja järskude survevahen-

dite — majandusliku ja diplomaatilise surve, šantaaži ning relvaga, eriti aatomipommiga ähvardamise kasutamine jõupoliitika poolt püstitatud ülesande saavutamiseks.

Sellega võib ka seletada fakti, et „aatomidiplomaatia“ pooldajad eitavad õiglase rahu kehtestamisel ja kaitsel rahvusvahelist koostööd üheõiguluse alusel ning samuti ka suurriikide kooskõlastatud otsuseid ja tegevust.

Praegused maailmavalitsemise taotlejad tahaksid „aatomidiplomaatia“ abil lahendada oma peamist strateegilist ülesannet: demokraatlike jõudude ja riikide lämmatamist selleks, et avada teed uutele vallutustele, teiste rahvaste üle valitsemisele.

„Atomikoll“ „aatomidiplomaatia“ peavahendina

Rahvusvahelise reaktsiooni peamehed saavad aru, et pärast fašismi üle saavutatud võitu toimus maailmaarenil jõudude radikaalne ümberpaigutus ja et „tavaliste“ vahenditega pole võimalik vabadustarmastavatele rahvastele oma tahet peale suruda.

„Fašismi ja maailmaagressiooni peamiste kollete purustamine ja likvideerimine,“ ütles seltsimees Stalin, „viisid sügavate muudatusteni maailma rahvaste poliitilises elus, demokraatliku liikumise laialdase kasvuni rahvaste hulgas. Rahvahulgad, kes õppisid sõjakogemusist, mõistsid, et riikide saatust ei saa usaldada reaktsiooniliste valitsejate kätte, kes järgivad kitsalt-seisuslikke ja omakasupüüdlikke rahvavastaseid eesmärgi. Just sellepärast võtavad rahvad, kes ei soovi enam elada endist viisi, oma riikide saatuse juhtimise eneste kätte, seavad sisse demokraatliku korra ning peavad aktiivset võitlust reaktsioonijõudude, uue sõja õhutajate vastu.

Maailma rahvad ei taha sõjaviletsuste kordumist. Nad võitlevad visalt rahu ja julgeoleku kindlustamise eest.¹

Võitluses rahvaste demokraatliku liikumise vastu, võitluses maailmahegemoonia eest võtab rahvusvaheline reaktsioon kasutusele sellise vahendi nagu „atomikoll“.

Ettekandes Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 28-st aastapäevast 6. novembril 1945 hoiatas seltsimees V. M. Molotov innustumast aatomipommist rahvusvahelises poliitikas. Oma vastustes „Sunday Times“i korrespondendile septembris 1946 ütles seltsimees Stalin: „Ma ei pea aatomipommi nii tõsiseks jõuks kui seda kalduvad pidama mõned

¹ „Pravda“ 1. maist 1946. a.

poliitikategelased. Aatomipommid on mõeldud nõrganärviliste hirmutamiseks, kuid nad ei saa otsustada sõja saatust, sest selleks ei piisa kaugeltki aatomipommidest.¹ Sm. Stalin lisas, et mingisuguse ühe maa pikaajaline aatomienergia monopol on võimatu ja et aatomipomm keelatakse.

Kuid „aatomipsühhoos“ pole veel hajunud, ühed kui teised püüavad veel orienteeruda selles suunas.

Ameerika Ühendriikide valitseva leeri selle grupi poliitikale, kes sidus oma peamise arvestuse „aatomiteguriga“, heitis heledat valgust hiljuti Trumani valitsuses toimunud terav konflikt („Wallace'i lugu“).

Endine kaubandusminister Henry Wallace kirjutas oma kõmutekitanud kirjas president Trumanile (toome tsitaadi nädallehes „New Republic“ 30. septembril 1946 avaldatud täielikust tekstist): „Millisena näib Ameerika Ühendriikide tegevus teiste rahvaste silmis pärast võitu? Tegevuse all ma mõistan selliseid konkreetseid asju nagu 13 miljardi dollari assigneerimine sõja- ja mereministeeriumi eelarvesse, aatomipommi katsetamine Bikini kohal, nende pommele jätkuv tootmine, kava, mis näeb ette Ladina-Ameerika maade relvastamist meie relvadega, ülivõimsate pommitajate „B-29“ väljalaskmine ja veel suuremate pommitajate „B-36“ valmistamise plaani võtmine, püüde kindlustada ennast õhugaasidega, mis katavad tiheda võrguna peaaegu terve maakerapoolt ja kust võib pommitada maakera teist poolt. Tunnen, et kogu see tegevus võib panna kogu muu maailma mõtlema, et me ainult tähelepanu kõrvalejuhtimiseks kõneleme rahust konverentsilaua taga. Need faktid võivad ennem luua sellist muljet:

esiteks, et me valmistume võitma välditamatu sõda;

teiseks, et me püüame luua jõudude ülekaalu kogu ülejäänud inimkonna hirmutamiseks.

Mida me ütleksime, kui aatomipomm poleks mitte meil, vaid Venemaal, kui Venemaal oleksid 10 tuhande miililise lennukaugusega pommitajad ja lennubaasid tuhande miili kaugusel meie rannikust ja meil ei oleks ei üht ega teist?“

Wallace naerab välja need „sõjateadlased“ ja kodukootud „realistid“, kes väidavad, et jõudude ülekaal on Ameerika Ühendriikide julgeoleku ainukeseks tagatiseks ning jätkab:

„Aatomipommi ja teiste uute relvaliikide nagu reaktiivmürskude, mürkainete ja bakterioloogiliste vahendite ajastul pole enam võimalik jõudude ülekaalule toetuv rahu . . .

On olemas isegi selline sõjateaduse koolkond, kes kuulutab „prevenitiivset“ sõda, kallaletungi Venemaale juba nüüd, enne kui Venemaa saab omale aatomipommid.“

¹ „Pravda“ 25. septembrist 1946. a.

Nagu näeme, osutas Wallace otseselt ameerika reaktsiooni agressiivsele ringkondadele, kes kalduvad toetuma aatomirelvale. Samad ringkonnad olid ka „aatomikära“ organiseerijateks Ameerika Ühendriikides.

On huvitav märkida, et pärast Wallace'i kirja avaldamist pidasid sõja- ja mereasjadevalitsused tarvilikuks esineda avaldusega, mis eitas ühegi vastutava isiku kuuluvust „preventiivse aatomisõja“ pooldajate hulka. Sel puhul kirjutas ajalehe „P. M.“ Washingtoni korrespondent I. Stone: „Wallace (nagu iga teinegi Washingtoni informeeritud korrespondent) teab, et see kinnitus ei vasta tõele.“ („P. M.“ 21. septembril 1946).

Nii Wallace'i kiri kui ka ta 12. septembril (viis päeva enne kirja avaldamist) peetud kõne avaldasid Ameerika Ühendriikides tohutut muljet. Reaktsioonilised ringkonnad olid äkki ja ootamatult tabatud.

Polemiseerimisägeduses Wallace'iga tegi reaktsiooniline nädalleht „Time“ üsna huvitava ülestunnistuse. Kiites kõigiti reaktsionäride poolt jutlustatavat „kindlat“ ja „karmi“ välispoliitikat, tunnistas „Time“ avameelselt: „Sellise poliitika, nagu ka igasuguse rahvusvahelise välispoliitika tagajärjeks on sõjariisiko, kuid riisiko ja välditamatus pole veel üks ja sama.“ („Time“ 30. septembril 1946.)

Võib öelda: selline „õigustamine“ on tugevam igasugusest süüdistusest! „Time“i tiraad vaid kinnitas seda, mida pidas silmas Wallace, kui ta osutas sõjaõhutajate aktiivsusele, kes püüavad hirmutada aatomipommiga kogu maailma.

Esitame mõned hilisemad sõnavõttud ja faktid, mis seda tõendavad.

Inglise ajalehe „Reynolds News“ vaateleja kirjutas hiljuti:

„Aatomimaniakid Ameerika Ühendriikides kõnelevad täiesti avalikult sõjast. . . Nad oletavad, et ootamatu löök kindlustaks praegu Ameerika valitseva seisundi. Nad ütlevad, et kui maailma kõik maad on Ameerika jalge ees, siis on rahu kindlustatud.“

Ameerika professor Ewry esitas arvamuse, et Ameerika Ühendriigid „võivad olla sunnitud kasutama aatomipommi maailma üle kontrolli loomiseks.“

„Aatomi-ideoloogia“ paneb endiselt ameerika finantskapitali esindajate päid pööritama. Ameerika Ühendriikide väliskaubanduse küsimuste Rahvusliku nõukogu istungil 13. novembril, millest võtsid osa eksporditjad, importitjad, pankurid ja töösturid, esines suure kõnega „äriringkondade“ silmapaistev esindaja William Jackson.

„Me peame,“ ütles ta, „rahvusvaheliste küsimuste lahendamisel ära kasutama kogu oma majandusliku võimsuse. . . Ma kõnelen uuest sissetungimoodusest — ameerika dollarite, sisseseadete ja tööstusliku aktiivsuse sissetungist. . .“

Olen teadlik, et selline mõtteviis mõistetakse „majandusliku imperia-

lismina“ ja „dollaridiplomaatiana“ hukka. Sellele ma vastan täie tõsi-
dusega: „Noh, ja mis siis sellest!“ (Minister Jacksonit võib avameel-
suse eest kiita!)

— Peaaegu samaaegselt esines New Yorgis niinimetatud „Vabaduse
maja“ poolt organiseeritud suurel koosolekul Ameerika Ühendriikide
esindaja Ühinenud Rahvaste organisatsiooni aatomikomisjonis Bern-
hard Baruch. Oma kõnes arendas ta armastatud teesi selle kohta, et
kontroll aatomenergia üle on võimalik ainult ühel tingimusel: kui
kõik rahvad loovutavad osa oma suveräänsusest. See silmapaistev ja
kogenud ameerika poliitikategelane teeskles üsna naiivselt. „Ma ei
suuda taibata,“ küsis ta, „miks tuleb pidada rahvuslikku suveräänsust
selliseks fetišiks?“

Mister Baruch ei saa kuidagi aru, miks teised maad kuidagi ei nõustu
sellega, et näiteks Ameerika, kes liialt ülehindab „aatomiteguri“ täht-
sust, võiks oma äranägemise järgi kontrollida nende sise- ja välispoli-
itikat. Edasi tõendas Baruch, et teised maad peavad jätma endid
„Ameerika Ühendriikide haritud egoismi“ hooleks. Imperialismi möö-
dunud praktikas on küllaldaselt faktilist materjali selleks, et täiesti
õigesti otsustada maailma võimsaima imperialistliku riigi „haritud ego-
ismi“ iseloomu üle.

Veelgi konkreetsemalt väljendus Ameerika Ühendriikide saadikute-
koja mereasjanduse komisjoni esimees Isaac, esinedes pärast ameerika
sõja-merebaaside küllastamist Vaikse ookeani rannikul. „Ameerika
Ühendriigid,“ ütles Isaac, „on ilmselt ainuke maa, kes on võimeline
valitsema Vaikse ookeani saari, kuna Prantsusmaa, Inglismaa ja Nõu-
kogude Liit asuvad kaugel. See on kindlasti meie
o o k e a n!“ Sisuliselt võttes kuulutab Isaac Vaikse ookeani „Amee-
rika järveks“.

„Aatomidiplomaatia“ võtetele on ülimalt iseloomustav järgmine fakt.
Mitte kaua enne Ühinenud Rahvaste organisatsiooni Peaassamblee
istungjärgu avamist New Yorgis ilmusid üpris ebasolliidses žurnalis
„New-Yorker“ „sensatsioonilised“ artiklid aatomipommi lõhkemise
tagajärgedest Hirosima kohal, mida seejärel kommenteeriti suurimate
ajalehtede juhtkirjades. Isegi „New York Herald Tribune“ pidas tarvi-
likuks kirjutada: „Pole olemas sellist rahvusvahelist situatsiooni, mida
võiks vaadelda Hirosimat meelde tuletamata.“

Hiljuti ilmus Ameerika Ühendriikides kellegi Pirson Race'i raamat
„Ameerika koloonia või nõukogude provints“. Ehkki raamat on pühen-
datud Rootsi saatusele, annab autor eriõienuduse, et Rootsi on vaid
näide. Selle mõte, mida jutlustab Race, on järgmine: pole muid keeli
peale inglise keele, pole muud kultuuri peale Ameerika Ühendriikide
oma; väljaspool Ühendriike pole üldse midagi. Ameerika Ühendriigid
— see on maailm, ja kõik ümbritsev on vaid perifeeria. Kõigil rahvastel,

kirjutab Race, on jäänud vaid üks perspektiiv — kas kapituleeruda Ameerika Ühendriikide ees, või jääda aatomipommi alla!

Tuletame meelde teise autori, George Welleri raamatut „Ookeani-baasid“. See jõupoliitika kuulutaja väidab, et „Ameerika Ühendriikide piiriks on kogu maakera.“

Mida muud on see kui mitte katse hirmutada „aatomikolliga“ kogu maailma?

„Aatomišantaaži“ poolehoidjad ei lakka spekuleerimast sellega, et niikaua kui Ameerika Ühendriigid omavad aatomipommi monopoolselt, võitlevad nad kõigi jõududega selle keelamise ja efektiivse kontrolli vastu aatomienergia üle. Nii näiteks ütles Ameerika 8. laevastiku ülem viitse-admiral Bland, kes juhatas katseid aatomipommiga Bikini atolli rajoonis, 8. detsembril, et aatomipommi olevat võimatu keelata ja et ükski rahvusvaheline kontroll ei saa olla efektiivne. Ainuke võimalus aatomipommi hävitamiseks on — „hävitada sõda.“

Admiral Blandi mõtteid kordab Kanada esindaja Ühinenud Rahvaste organisatsiooni aatomikomisjonis kindral McNotton. 8. detsembril „Poliitiliste Teaduste Akadeemias“ peetud kõnes kutsus ta Ameerika Ühendriike üles tootma ja parandama kõiki relvaliike, kaasa arvatud aatomipommi „Põhja-Ameerika kaitseks“. Kuid kes siis ähvardab teda? Kas Lõuna-Ameerika maad? Ei, vastab McNotton. Kuid kes siis sellisel juhul? Selgub, et „Võimalikuks Põhja-Ameerika julgeolekut ohustavaks allikaks on Euroopa ja Aasia jõudude kindel koondumine, mis võiks laiendada oma võimu ookeanile.“

Taoliste sofismide ja väljamõeldud „argumentidega“ tahetakse õigustada aatomirelva jätmist praeguste aatomimonopolistide kätte.

Muide, poleks liigne märkida järgmist: ameerika ajakirjanduse teatel andis Ameerika Ühendriikide sõjaminister Patterson oma ministeeriumi liinis juhise lähtuda „kaitseplaanide“ koostamisel sellest, et „mingisugust rahvusvahelist kontrolli aatomienergia üle ei tule!“

Nii põimuvad ohjeldamatu ekspansioonipoliitika ja „maailmahegemonia“ ideoloogia ühelt poolt, ning šantaaž, surve ja ähvardustega hirmutamise teiselt poolt; nii põimuvad jõupoliitika ja „aatomidiplomaatia“.

Sõjaõhutamajate diplomaatia

Selleks, et mõista „aatomidiplomaatia“ — nüüdisaegse rahvusvahelise reaktsiooni jõupoliitika tööriista — lähteid, peab olema selge rahvusvahelise reaktsiooni sõjaeelne poliitika, eriti müncheni-poliitika.

Euroopa ja ülemaailmse reaktsiooni müncheni-poliitika oli suunatud sellele, et liita kõik rahva- ja demokraatiavastased jõud võitluseks demokraatia vastu; selle tulemuseks oli Teine Maailmasõda.

Kaasaegse reaktsiooni poliitika kujutab enesest mitmes suhtes münchenlaste sõjaeelse ja sõjajärgse reaktsioonilise poliitika järge. See on sama poliitika, mida teostatakse vaid teissuguste vahenditega ja teissugustes tingimustes.

Kaasaegse reaktsiooni trubaduurid emb-kumb, kas eelistavad vaikida surnuks Müncheni katastroofi, või ülistavad oma huvides Müncheni ideoloogide. Selles seisneb praegu nende poliitiline strateegia — nad otsivad kontakti tulevaste agressoritega ja seepärast õigustavad faktiliselt seda, mida sm. Molotov nimetas „Müncheni häbiks“.

Üks Ameerika Ühendriikide imperialistlike ringkondade kuulutajaid Walter Lippman kinnitab oma raamatus „Ameerika Ühendriikide välispoliitika ja sõjalised eesmärgid“, et münchenlased pole süüdi maailma tabanud katastroofis, kuna nad olevalt siiralt püüdnud vältida sõda! Ta kirjutab: „Sündmuste käik, alates Mandžuuria vallutamisest 1931 kuni sissetungini Poolasse 1939 näitab, kuidas Suurbritannia, Prantsusmaa ja Ühendriikide patsifistlik ideaal kiitis heaks agressiivsete riikide ihad. Inglaste (loe: Chamberlaini klikk! — I. J.) eeskujuga, kes olid siiralt häälestatud sõja vastu, ja ameeriklaste (loe: isolatsioonistide — I. J.) eeskujuga, kellel oli neutraliteediseadus, ei hoidnud tagasi praegusi vaenlasi . . .“

Ja edasi:

„Sellisel moel oli Suurbritannia ja Ameerika patsifistide propaganda ja praktika maailmasõja põhjuseks . . . Seda kõike võime nimetada patsifismi nõiaringsiks.“

Nii „peenelt“ ja kavalalt päästab Walter Lippman münchenlasti, visates neile „rahuarmastuse“ päästerõnga.

Selles osas pole Walter Lippman üksinda.

Ka Churchill püüdis omal ajal Chamberlaini õigustada. 12. novembril 1940 pidas Churchill alamkojas Müncheni katastroofi peasiüdlase mälestusele pühendatud kõne. Selles kõnes ei häbenenud ta öelda, et igal juhul teeb ajalugu Neville Chamberlainile kui „rahu eest võitlejale“ õigeks mõistva otsuse!

Esitades Chamberlaini „rahu eest võitlejana“ mõtles Churchill kahtlemata ka enese osast pärast sõda. Määrides ajaloole kaela õigeks mõistva otsuse Chamberlaini kohta, tahtis Churchill nii-öelda omada taskus enese, oma partei, oma klassi ja kõigi oma mõttekaaslaste jaoks kogu maailmas valmis tehtud samasugust õigeks mõistvat otsust, sest kui Neville Chamberlain, kellel lasub Müncheni peamine häbi, oli üks suuremaid möödunud sõja õhutajaid, siis Winston Churchill esineb praegu uue sõja suurima õhutajana.

Inglismaa teab minevikus hulgaliselt selliseid isikuid, kes mitte üksnes sünnipäraste omaduste poolest, vaid eelkõige oma klassi kõige tumedamate huvide teenimise pikaajalise kogemuse poolest olid „põhi-

kapitaliks“ ettevõttes, mida nimetati „kakkuleppeks eelse vaenlasega võitluseks tänase liitlase vastu.“

Suurem osa briti kõigi aegade reaktsiooni peameestele ja ideoloogidele omaseid jooni on kõige „ideaalsemas“ proportsioonis kehastunud Winston Churchillis ja eelkõige selline joon nagu sõja provotseerimine.

Selleks, et oleks selge sõjaõhutamajaina esinenud reaktsiooniliste ringkondade intriigide ohtlikkus, tuleb meenutada, et kogu teise maailmasõja vältel ei lakanud nad taotlemast oma eesmärki: ära hoida saksa imperialismi purustamist, kuivõrd selline purustamine oleks muutnud jõudude vahekorra Euroopas ja kogu maailmas demokraatia kasuks.

Peale kõigi teiste tulemuste paljastas Nürnbergi protsess mõned üpris tähtsad rahvusvahelise reaktsiooni saladused. Protssil tehti muide kindlaks, et sõja ajal ei lakanud vahekorrad fašistlike peameeste, nimelt ja eriti just saksa fašistlike peameeste ning Suurbritannia ja Ameerika Ühendriikide teatud ringkondade vahel. Näiteks selgus (silmapaistva hitlerlase Giseviuse ja teiste tunnistustest), et Schacht säilitas tiheda kontakti Inglise panga endise direktori, inglise münchenlaste niinimetatud „clivedoni kliki“ silmapaistva liikme Montague Normaniga. Montague Norman kaudu said briti münchenlased, samuti nagu muide ka nende prantsuse kolleegid, Schachtilt õigeaegselt teada, et Hitler kavatses „Ukraina vallutamiseks“ tungida Nõukogude Liitu. See kava rahuldab münchenlasi täiel määral.

Viimaste osavõtul koostati „kaitsedirektiivid“ inglise-prantsuse väejuhatuse jaoks sõja esimesel perioodil („veidra“ sõja perioodil). Hitlerlastel oli siis vähe jõude Läänes, „Siegfriedi liin“ polnud kaugeltki veel lõpetatud ja inglise-prantsuse tõsine pealetung oleks asetanud fašistliku agressori üliohtlikku seisukorda. Kuid nagu teada, seda ei juhtunud. Münchenlased olid juba tollal valmis sõlmima Hitleriga rahu „vastuvõetavatel“ tingimustel.

Paljust tunnistajate seletustest ja süüdistuse poolt esitatud arvukatest dokumentidest selgus ka see, et Schacht ja teised silmapaistvad hitlerlased hoidsid ameerika suurpankuri Leon Frazeri, kes sõja algul oli Baseli rahvusvahelise panga direktoriks, vahendusel alal kontakti ameerika isolatsioonistidega. See pank tegeles enne sõda peamiselt saksa relvastamise finantseerimisega, sõja ajal aga oli saksa, ameerika, inglise ja prantsuse pankurite kohtumispaigaks.

Nürnbergi protssil mainiti selliste Ameerika Ühendriikides tegutsenud saksa suuragentide nimesid nagu Gigant, Viereck, Griffin ja teised, kes olid ühenduses tuntud reaktsionääridega, kongressi liikmete Dayga, Landiniga, Holtiga, Hamilton Fishiga jne.

Ameerika münchenlased püüdsid kõigest jõust Ameerika Ühendriike tagasi hoida osavõtust võitlusest hitlerliku Saksamaa vastu, nad agiteerisid „austava“ rahu poolt fašistlike agressoritega.

Viimasel ajal on avaldatud andmeid selle kohta, et ka Hitler püüdis omalt poolt kindlustada münchenlaste olukorda Suurbritannias ja Ameerika Ühendriikides, et mitte lasta tekkida hitlerivastast koalitsiooni. Inglise sõjakirjanik Liddle Hart teatas vangi võetud saksa kindralitega peetud jutuajamiste põhjal kirjutatud ja hiljuti ilmunud raamatus üsna huviäratava fakti selle kohta, et Hitler on andnud käsu mitte takistada briti armee evakueerumist Dunkerque'ist 1940. a. juunis-juulis. Suuresõnalised fašistlikud sissetungikavad Inglismaale olid survevahendiks inglise valitsusele, olid trumpideks münchenlike ringkondade käes ja lõpuks Nõukogude Liidule kallaletungiplaani maskeerimiseks. Nüüd on juba täpselt teada, et kallaletungiplaani Nõukogude Liidule hakati välja töötama 1940. a. suvel, kui saksa lennuvägi pommitas veel Suurbritanniat ja Londoni kohal arenes „võitlus Inglismaa pärast.“ Samal ajal hakati ka ette valmistama Hessi lendu Inglismaale, kusjuures see toimus nii Berliini kui ka Londoni müncheniringkondades.

Ühes saksa dokumendis, mis esitati Nürnbergi tribunalile ja mis osaliselt avaldati Londoni ajalehtedes, nimetas üks Hessi abilisi fašistliku partei välismaise agentuuri juhtimise alal, Albert Haushofer, Hessile saadetud kirjas suurimate briti münchenlaste nimesid, kes pikki aastaid olid ühenduses saksa fašistidega. Need on — Butler, Suurbritannia välisministri asetäitja 1936—1941; Sir Samuel Hoare, praegu lord Templewood, endine välisminister, siis lord-pitsatihoidja 1939—1940; 1940. a. lennuväeminister ja Suurbritannia saadik Hispaanias 1940—1944 Harold Balfour, praegune lord Balfour, briti valitsuse lennuväeministri asetäitja 1938—1944; Kennedy Lindsay, endine haridusministri asetäitja 1937—1940; Henry Vaderborn, endine šotiasjade ministri asetäitja 1941—1942; lord Lautian, endine briti saadik Ameerika Ühendriikides 1940. a.; Sir Owen O'Mally, endine briti saadik Ungaris 1939—1941, hertsog Hamilton ja paljud teised.

Mis iseloomustab neid inimesi? Need inimesed kuuluvad suuremalt osalt Churchilli konservatiivsesse parteisse.

Kui Hess saabus Inglismaale, vestlesid temaga tolaeagsed briti valitsuse üsna vastutavad esindajad. Nürnbergi protsessil esitati esmakordselt selline tähtis dokument nagu ühe sellise jutuajamise, nimelt just John Simoniga, kes oli tollal lordkantsleri kohal, stenograafiline üleskirjutus. Nagu sellest stenogrammist nähtub, teatas Hess oma jutukaaslasele, et Hitleril on kavatsus tungida Nõukogude Liidu kallale, kuid et ta tahab enne kokku leppida Inglismaaga sel tingimusel, et viimane annaks Saksamaale „vabad käed Euroopas“.

Muuseas selgus, et Hessil oli Simoniga ka teine jutuajamine „nelja silma all“ ilma tõlgi ja ühegi teise tunnistajata. Selle jutuajamise sisu hoitakse seniajani saladuses.

Kõik need alles praegu avalikuks tulnud faktid ja dokumendid heitsid

valgust inglise münchenlaste aktiivsusele sõja ajal. Samuti on teada ameerika münchenlastesse puutuvad faktid. Seda, et Hitleril oli kavatus Nõukogude Liidule kallale tungida, jutustas Schacht juba 1941. aasta algul ameerika pankurile, kes 1940. a. oli erru läinud Frazeri asemel Baseli rahvusvahelise panga presidendiks. Selle ameeriklase nimi oli McKitric. Selles jutuajamises väitis Schacht, et lääneriigid peavad lõpetama sõja Saksamaaga mitte segades tal, tõsi küll, „korraldada oma asju Idas“. Rooseveldi poliitika, ütles Schacht, ei vasta Ameerika Ühendriikide huvidele (!), kuna ta „ei võta arvesse vene hädaohtu“. Taolised jutuajamised toimusid ka Berliinis silmapaistvate hitlerlaste ja Ameerika Ühendriikide diplomaatide vahel, kes viibisid Saksamaa pealinnas 1941. a. lõpuni.

Münchenlased olid pühendatud Hitleri nõukogudevastastesse plaanidesse.

Kõikide nende faktide tähtsus seisneb selles, et nad valgustavad uuest küljest reaktioonäride püüdlusi teise rinde loomise nurjaajamiseks 1942. a. Selle tulemusena võis Hitler oma peamisi sõjajõude pidada nõukogude-saksa rindel: inglise reaktioonärid püüdsid venitada sõda Euroopas, selleks et välja kurnata ja nõrgestada Nõukogude Liitu. Ralf Ingersolli tuntud raamatus „Täiesti salajane“ leiduvad paljastused, Harry Butcheri raamatus „Minu kolm aastat Eisenhoweriga“ toodud faktid ning samuti ka paljud teised faktid, mis on pärast sõda avalikuks tulnud, kergitavad eesriiet Suurbritannia ja Ameerika nende reaktiooniliste elementide poliitikalt, kes kõigi jõududega võitlesid Saksamaa kiire ja täieliku purustamise ja saksa imperialismi peajõudude hävitamise vastu.

Lõppeks selgus, et silmapaistvad hitlerlased, nagu näiteks Gisevius, Kaltenbrunner (võib-olla aga et ka Schacht, Hess, Herdeler, Kanaris, Beck) olid inglise luure teenistuses.

Saksa töösturid ja bankiirid püüdsid 1—2 aastat, siis aga juba paar kuud ja isegi paar nädalat enne hitlerliku riigi krahhi kõigi nende kasutada olevate kanalite kaudu saavutada separaatset vaheahu liitlastega läänes. Seda takistas Punaarmee, kes oma kõikepurustavate löökidega hitlerliku armee pihta, eriti hoogsate löökidega Berliini pihta mitte üksnes purustas lõplikult saksa fašismi, vaid hävitas ka igasugused võimused selliseks vandenõuks!

Teeme kokkuvõtte: enne sõda soodustasid münchenlased kõigiti fašistlikke agressoreid; sõja ajal püüdsid nad saksa imperialismi päästa purustamise ja lüüasaamise tagajärgede eest; reaktioonilised imperialistlikud ringkonnad ei ole loobunud oma „pealiinist“ ka praegu; ehkki nad ei suutnud ära hoida hitlerliku riigi hävita-

mist ja saksa imperialismi purustamist, on nad praegu nende jõudude eesotsas, kes võitlevad Saksamaa muutmise eest reaktsiooni kantsiks ning Euroopa demokraatlike riikide purustamise relvaks.

Winston Churchill on nende jõudude peamisi ideolooge.

Tema 5. märtsil 1946 peetud kõne Fultonis polnud midagi muud kui kaasaegse rahvusvahelise reaktsiooni, eilsete Hitleri liitlaste ja tema järglaste tänaste soosijate „usutunnistuse“ proklameerimine. Churchilli „usutunnistuseks“ on demokraatiariikide ja Nõukogude Liidu vastu suunatud inglise-ameerika blokk.

Siis suundus Churchill Zürichisse ja proklameeris seal 19. septembril uue, inglise-ameerika imperialismi kaitse all oleva bloki loomise vajadust Euroopas, kus Saksamaa moodustaks pea jõu. Churchill ütles selles kõnes, et võitjate seas olevat „keeltepaabel“. Selle eest aga ei vaheta juba keegi tema keelt, sõjaõhutaja keelt, ära ühegi teise keelega, kuna see on Müncheni keel, nii nagu tema kõned on Müncheni kaja.

Korrates inglise möödunud sajandi tegelase Gladstone'i sõnu ütles Churchill, et saksa imperialismi suhtes on vajalik „heahtlik unustamine“. Marx nimetas Gladstone'i „sametkápakeseks, mille ei puudu küüned.“ Churchill tahab nähtavasti pakkuda põrmu paisatud saksa imperialismile unustust just selliselt sametkápakeselt: ta tahab aheldada Prantsusmaad saksa sõjavankri külge ning kogu Saksamaad muuta palgasõduriks, kes on alati valmis teenima inglise-ameerika kapitali. Saksamaa poolt „juhitav“ Euroopa, Prantsusmaa viigilehena katmas tema reaktsioonilist olemust ning inglise-ameerika kapital innustajana ja peamise kasusaajana — nii kujutleb Churchill „sõjajärgse Euroopa organiseerimise“ uus-münchenlikku plaani.

Muide peab märkima, et selles kõnes jagas Churchill ohtralt vaimustust . . . aatomipommile. „Sõjaõhutaja nr. 1“, nagu teda Inglismaal õiglaselt nimetatakse, kinnitas, et rahupüüdlused põhinevad aatomipommil — kõige agressiivsemal relval, mida maailm on kunagi tundnud: „Praegu me elame aatomipommi kilbi, ma ütleksin koguni aatomipommi kaitse all.“

Esinedes hiljuti alamkojas polnud Churchill kitsi söimusõnadega täis võimetut viha Potsdami kokkuleppe aadressil. Ta valas tööpoolest krokodillipisaraid kõneldes „ürgest, andekast ja hirmus teguvõimsast rassist Euroopa keskuses.“ Ta kutsus demagoogiliselt üles „sõlmima lõppeks rahu saksa rahvaga“. „Tuleb teha lõpp kättemaksule ja arveteõiendamisele“ ulgus Churchill, tungides kallale liitriikide otsusele saksa kurjategijate karistamise kohta. Ta jõudis isegi Nürnbergi tribunali hukkamõistmiseni.

Sellised on Churchill ja ta järglased, kes on muutunud „aatomidiplomaatia“ võtetes eriti selgesti avalduva kaasaegse jõupoliitika tähtsamateks ideoloogideks. Churchill püüab organiseerida „ühiskondlikku liikumist“ reaktsioonilise keskuse loomise kasuks „Euroopanõukogu“ nime all. Selle „Nõukogu“ asutajate-organiseerijate hulgas on peale Churchilli tuntud konservatiivid: Emery, Haushoferi „sõber“ Oliver Stanley, Churchilli väimees Duncan Sundis ja teised.

Seoses nende faktidega meenutagem seltsimees Stalini vastusi ameerika agentuuri United Pressi presidendi küsimustele:

„K ü s i m u s: Mis on teie arvates praegu kõige tõsisemaks ohuks rahule kogu maailmas?

V a s t u s: Uue sõja õhutajad, kõigepealt Churchill ja tema mõtetalised Inglismaal ja Ameerika Ühendriikides.

„K ü s i m u s: Kui selline oht tekib, missuguseid samme peavad siis maailmarahvad astuma uue sõja vältimiseks?

V a s t u s: Tuleb paljastada ja ohjeldada uue sõja õhutajad.“¹
Demokraatlikud jõud peavad ja saavad seda küsimust lahendada.

„Aatomidiplomaatia“ mõju kahanemas

Kaasaegse rahvusvahelise olukorra tähtsaim joon seisneb selles, et maailma rahvad ei nõustu kunagi tunnistama ühegi suurriigi või kahe sellise riigi hegemooniat. Veel enam: isegi Ameerika Ühendriikidele, isegi inglise-ameerika blokile on sellise maailmahegemoonia vallutamine „rahulike vahenditega“, mille hulka kuulub nagu me nägime ka „aatomidiplomaatia“, saavutamatu eesmärk.

Möödunud ajalooperioodidel on saanud täieliku kaotuse osaliseks sellised näiliselt „võidetamatud“ maailmahegemoonia taotlejad nagu Napoleon I. Saksa imperialism löödi XX sajandil kaks korda pihuks ja põrmuks. Jaapani imperialism, mis poole sajandi jooksul piinas aasia emamaad ja pidas ennast „Aasia isandaks“, sunniti samuti põlvili.

Küsitakse, kus on tagatis, et ka praeguseid maailmavalitsemise taotlejaid ei taba sama saatus? Loomulikult ei ole neil selliseid tagatiseid.

Nad püüdsid ja püüavad praegugi veel saavutada seda sihti poliitiliste ja diplomaatiliste vahenditega, reaktsioonijõudude mobiliseerimisega kogu maailmas ning vabadustarmastavate rahvaste hirmutamisega. Nende hulgas on ka otseseid uue sõja õhutajaid. Kuid ajaloo õppetunnid ja viimaste aastate sündmused kinnitavad vaid, et selliste vabadustarmastavate rahvaste kallal teostatava vägivaldapolitiika tagajärjeks võib olla üksnes enneolematu verevalamine ja enneolematu

¹ „Pravda“ 30. okt. 1946. a.

katastroof, mis kindlasti matab oma rusude alla süüdlased inimkonna uutes kannatustes.

Ameerika Ühendriikide reaktsoonäärid ja nende briti kolleegid ning samuti ka nende poolehoidjad teistes maades ülehindavad ilmselt oma jõudu ja aatomirelva tähtsust; nad ei suutnud hinnata miljonite lihtinimeste võimet aru saada, milles seisab „aatomikära“ eesmärk.

Ehkki Ameerika Ühendriigid on seni nähtavasti monopolistideks aatomienergia alal, ei anna see rahvusvahelisele reaktsioonile veel sugugi alust loota, et tal õnnestub hirmutada kogu maailma. Meie poolt juba nimetatud „Reynolds News“ vaatleja väidab, et Ameerika Ühendriikidel on praegu 20—60 aatomipommi; „Daily Express“ avaldas 2. novembril ilmselt inspireeritud teate New Yorgist selle kohta, et varus on juba 96 aatomipommi. Isegi kui see viimane teade vastab tõele — mis on aga kahtlane — siis on ikkagi selge, et ei sellise ega ühegi teise aatomipommihulgaga ei saa vallutada kogu maailma.

Paljud välismaised vaatlejad märgivad, et aatomipommi katsetamised Bikini atolli rajoonis Vaiksel ookeanil ei kinnitanud aatomirelva „kõikepurustavat“ ja „kõikehävitavat“ võimet nii nagu seda reklaamisid „aatomikära“ organiseerijad kodanliku ajakirjanduse veergudel.

Uhes ameerika sõjaväeasutuses toimus bankett katsetest osavõtjale ja korraldajaile. Banketile kogunenuile serveeriti tohutut „aatom... torti“ (!), mis kujutas aatomipommi lõhkemist. See munadest, suhkru- ja vahukoorest ja teistest lisanditest koosnev soliidne asjandus lõigati Bikini „aatomiekspeditsiooni“ juhtide poolt tükkideks ja söödi „võidukalt“ ära.

Muidugi, palju lihtsam on lahti lõigata ja koguni „hävitada“ ka kõige hiiglaslikumat torti kui vallutada tervet maailma!

Omamoodi huvitavad on Walter Lippmani esinemised. Uhes oma itaalia ajakirjanduses avaldatud artiklis hindab ta üpris skeptiliselt aatomipommi kui relva, ta naerab välja need, kes kujutlesid, et aatomisõda peetakse „nupule vajutamisega“. Lippman arutleb järgmiselt: aatomirelva täiustamiseks kulub veel aega, kuid ega teisedki rahvad istu käed rüpes. „Küsigem eneselt,“ kirjutab ta, „võimalikult külma-vereliselt, kas aatomipomm käesoleval momendil on meil selleks, et näiteks sundida NSV Liitu tingimusteta kapituleeruma? Vastuses,“ lisab Lippman, „pole kahtlust. Käesoleval momendil meil pole veel sellist relva. Ja venelased teavad seda.“

Väärtuslik ülestunnistus!

Edasi tunnistab Lippman, et „aatomimaniaagid“ on üle pakkunud ja asetanud endid raskesse olukorda: „Aatomipommi küsimuses me haarasime karul sabast kinni: Meil on raske karust kinni hoida ja hirm on teda lahti lasta.“ Mis sellest kõneldagi, olukord pole just kõige mugavam! „Mis meil tuleks teha selles neetud loos?“ küsib ta. Ja ta

vastus on üpris iseloomustav: „Me ei pea aatomipommi kasutama relvana, vaid inimkonna poliitilise kasvatusvahendina.“

Üsna huvitava vastukaja samal teemal leiame 24. novembril briti konservatiivses ajalehes „Observer“. „Venelasi ei häiri aatomipomm sugugi,“ kirjutab ajaleht, „nad kahtlevad selle efektiivsuses maavägede ja sellise suure maa vastu nagu Venemaa.“

Võib täiel määral oletada, et kriitilisi märkusi aatomipommi kohta Inglise ajakirjanduses on esile kutsunud ka teine põhjus, ja nimelt ärritus, mille on Suurbritannias esile kutsunud ameerika „maailmavallutajate“ tarmukus ja nimelt Briti impeeriumi suhtes. See inglaste ärritus muutub veelgi mõistetavamaks, kui võtta arvesse Inglismaa mitte just meeldivat eriolukorda, kuna ta ise ei oma aatomipommi saladust, kuid sealjuures on aatomirelv talle hellaks kohaks. Seda imelikum on „aatomidiplomaatia“ sabas sörkivate inglaste käitumine.

Just viimasel ajal on Inglismaal kuulda protestihääli poliitika vastu, mis allutab briti huvid Ameerika Ühendriikide huvidele.

Nii ütles tööerakonna saadik Crossman: „Me ei saa nõustuda „vaba-kaubanduse“ printsiibi ameerika tõlgitsusega, mis lubab Ameerikal eksportida oma tööpuudust, valitseda maailmaturgudel teiste maade kahjuks ning kasutada laenusid poliitilise survevahendina.“

Teine tööerakonna saadik Michael Foot kirjutab 22. novembril „Tribune“is:

„Mis mõte on meil vallutada kogu maailma Whitehallis, kui me ta uuesti kaotame Valges Majas või Wall Streetil?“

Taolised avaldused kui ka lakkamatu „mäss“ alamkojas valitsuse poliitika — blokipoliitika vastu Ameerika Ühendriikidega Churchill'i programmi järgi, see kõik näitab, et „aatomidiplomaatia“ kutsub esile kasvavat rahulolematust anglo-saksi maades enestes.

Rahvad hakkavad ikka selgemini aru saama, et „aatomikolli“ kasutatakse eranditult surve- ja šantaazivahendina oma tahte pealesurumiseks teistele maadele monopolistliku kapitali huvides, nagu sellest avameelselt kõneles mister Jackson, kes propageeris „dollarisissetungi“ välisriikidesse. Kuid „aatomikoll“ lakkab mõju avaldamast ja see tähendab, et šantaaz, mis on „aatomidiplomaatia“ peavahendiks, on määratud läbikukkumisele.

Liikumine „aatomidiplomaatia“ vastu kasvab ning laieneb.

Novembri algul avaldati ameerika ajakirjanduses õpetlaste föderatsiooni läkitus, millele olid alla kirjutanud professor Rush ja Jenkinson. Läkituses kõneldakse, et Ameerika Ühendriikide õpetlased on mures oma maa poliitika pärast aatomienergia suhtes ja aatomipommide katsetamiste pärast, kuivõrd see võib rahutuks teha teisi rahvaid ja levitada „rahvusliku isolatsioonismi tendentsi, sel ajal kui kogu maailmale on vajalikem laialdane rahvusvaheline koostöö.“

Taolised hääled „aatomikolliga“ spekulereerimise vastu kõlavad viimasel ajal üha sagedamini ja kõvemini Ameerika Ühendriikides, Suurbritannias ning paljudes teistes maades.

Silmapaistev ameerika teadlane, Harvardi ülikooli keemiaprofessor, Nobeli auhinna laureaat Bridgeman ütles, et Ameerika Ühendriikide ja NSV Liidu teadlaste koostöö avaldaks tohutut mõju rahu kehtestamisel. Bridgeman mõistis „aatomikära“ hukka ja ütles, et „sõjaväelased rikuvad asja“.

Chicago ülikooli president Huchins, esinedes Los Angelesis, kritiseeris teravalt Ameerika Ühendriikide välispoliitikat, mis tema sõnade järgi „püüab hirmutamiseks saavutada rahu“.

Sõjaveteraanide komitee Ameerika Ühendriikides avaldas teadaande, milles kõneldakse, et „Ameerika Ühendriigid hirmutavad maailma“; komitee kutsub üles lõpetama aatomipommide tootmist.

Rootsi õpetlane, Nobeli eksperimentaalse füüsika instituudi direktor M. Ziban märkis jutuaajamises ajakirjanduse esindajatega, et paljud ülehindavad aatomipommi efekti, kuna nad ei võta arvesse ta piiratud tegevusraadiust ja vähest läbilöögivõimet.

Toome veel Yorgi peapiiskopi doktor Garbeti poolt Breadfordis tehtud avalduse: „Selleks, et vältida katastroofi, tuleb saavutada Venemaaga rahvusvaheline vastastikune arusaamine.“

Suurem osa neid avaldusi on tehtud viimasel ajal.

Ent intelligentsi esindajad pole ainukesed, kes saavad aru, kus asub „aatomikära“ läte. Täna on see selge miljonitele lihtinimestele kõigis maades. Nad näevad, kuidas arenevad võitlustingimused kindla sõja-järgse rahu eest. Nad näevad selgesti, et toimub võitlus kahe tendentsi, kahe suuna vahel rahvusvahelises poliitikas. Ja ikka kindlamalt koonduvad nad selle suuna toetamise nimel, mis viib kestva, kindla rahu ja tõelise julgeoleku kindlustamiseni ning rahvusliku suveräänsuse tugevdamiseni, kuid peasi — fašismi jäänuste likvideerimiseni ja maailma päästmiseni taasilmunud maailmahegemooniale pretendeerijate kallalekippumiste eest.

Reaktsiooni vastu, rahu ja demokraatia eest

Reaktsioonilised elemendid Ameerika Ühendriikides ning Suurbritannias — „aatomikära“ peamised organiseerijad ja „aatomidiplomaatia“ innustajad — on samal ajal ka selle kampaania inspireerijad, mis on suunatud rahvusvahelise koostöö õonestamisele.

Oma ettekandes Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 29. aastapäeval 6. novembril 1946 paljastas sm. Ždanov selle kampaania eesmärgi.

„Kampaaniaga rahvusvahelise koostöö nurjaajamiseks, mida teostatakse kindla rahu avalike ja salajaste vaenlaste poolt,“ ütles sm. Ždanov, „käib kaasas pöörane nõukogudevastane kära. Ohjeldamatu nõukogudevastane „aatomipropaganda“, šantaaž ja ähvardused uue sõjaga, mida intensiivselt püüavad luua sõjalis-poliitilised luurajad ja nende kaasvõitlejad, on vajalikud ainult Churchillitaolistele sõjahutajatele ja tema mõtteosalistele. Seda nõukogudevastast kampaaniat suunavad reaktsioonilised imperialistlikud ringkonnad, kellele sõda on tulutoovaks ettevõtteks,¹ kes ei taha kindlat demokraatlikku rahu ja poevad seepärast nahast välja, et suureks puhuda laimukampaaniat Nõukogude Liidu kui demokraatliku rahu tõelise eestvõitleja.“²

Edasi märkis sm. Ždanov, et „uue sõja propaganda aluseks on reaktsiooniliste ringkondade kartus rahvaste demokraatlike püüete eest.“³ Hirm läheneva majanduskriisi ees Ameerika Ühendriikides tõukab imperialiste võitlusesse üldrahvaliku liikumisega rahu ja julgeoleku eest.

Rahvaste võit fašismi üle löi parimad tingimused rahu ja julgeoleku kindlustamiseks. Erinevalt kõigist eelnenud ajalooperioodidest on rahvamassidel käesoleval ajal võrreldamatult suurem mõju rahvusvaheliste suhete arenemisele. Peale Nõukogude Liidu olelevad ja tugevnevad meie kontinendil paljud tõeliselt demokraatlikud riigid, kes teostavad rahvusvahelise koostöö ja rahu poliitikat. Nende maade rahvaid iseloomustab püüd välja juurida fašismi jäänuseid, püüd kontinendi tõeliselt demokraatlikuks rekonstrueerimiseks.

Nõukogude Liit pole üksinda oma võitluses kauakestva rahu kindla tagatise loomise ja täisvolilise, autoriteetse Ühinenud Rahvaste organisatsiooni tugevdamise eest, kellel oleks kõik vajalik selleks, et tulevikus vältida vähimatki agressioonipüüdu. Kõigi sõja lõpust möödunud 20 kuu jooksul peab Nõukogude Liit lakkamatut võitlust rahvusvahelise koostöö säilitamise ja kindlustamise eest. Selles seisneb nõukogude rahuprogramm, nõukogulik suund rahvusvahelises poliitikas.

Selle suuna võidu eest võitles Nõukogude Liit ja tema delegatsioonid Välisministrite Nõukogu istungjärgudel, Pariisi Rahukonverentsil ja Ühinenud Rahvaste organisatsiooni Peaassambleel.

Jäädes truuks oma traditsioonidele, maailma kõige rahuarmastavama ja demokraatlikuma riigi traditsioonidele, osutas Nõukogude Liit ajaloolist algatust esitades Assambleele arutamiseks küsimuse relvastuse üldise vähenda-

¹ Ameerika firmade tulud, kes varustasid Ameerika Ühendriikide relvastatud jõude kõige vajalikuga, moodustasid 1940.—1945. a. 52 miljardit dollarit 1,5 miljardi dollari vastu 1938. a. — I. J.

² „Pravda“ 7. nov. 1946. a.

³ Sealsamas.

mise ja aatomienergia sõjaliseks otstarbeks kasutamise ning tootmise keelamise kohta.¹

Sama suur on Nõukogude Liidu ja teda toetavate maade võitluse tähtsus rünnakute vastu Ühinenud Rahvaste organisatsiooni põhimõttele alustele — suurriikide üksmeele põhimõttele Julgeolekunõukogus.

Rahvusvahelise koostöö normaalsed põhimõtted ei mahu nende imperialistlike ringkondade plaanidesse, kel on lõpuks usku ainult äärmuslikesse survemetodeisse ja vägivallasse. Neid meetodeid on nad korduvalt püüdnud kasutada Kagu-Euroopas, Balkanil, nad kasutavad neid Hiinas, Egiptuses, Indoneesias jne. Nende ringkondade seisukohad on otse vastupidised Nõukogude Liidu seisukohtadele rahvusvahelises koostöös ja ühiskonnasüsteemide rahulikus võistluses. Siit tulenebki nende viha Nõukogude Liidu vastu, kelles nad näevad peamist takistust oma ekspansionistlike plaanide teostamisel.

Üksmeelsuse põhimõtte muutmine tähendaks tegelikult Ühinenud Rahvaste organisatsiooni likvideerimist.

Rünnak Ühinenud Rahvaste organisatsiooni ja rahvusvahelise koostöö põhialustele leidis kindlat vastupanu nõukogude delegatsiooni ja teiste delegatsioonide poolt. Igal juhul pidid need, kellel hakkas kitsas põhikirja raames, loobuma sellele otsesest kallaletungimisest. Nõukogude delegatsioon saavutas võitluses rahvusvahelise koostöö ning demokraatliku rahu põhimõtete ja aluste puutumata eest suure moraalse ja poliitilise võidu.

Võitluses õiglase rahu eest saavutati viimastel päevadel tähtsaid positiivseid tulemusi: kooskõlastati rahulepingud Itaalia, Rumeenia, Bulgaaria, Ungari ja Soomega. Välisministrite Nõukogu võttis vastu otsused Nõukogu järjekordse istungi kokkukutsumiseks Moskvas, märtsis 1947 Saksa ja Austria küsimuste arutamiseks.

Kõik need tähtsad tulemused on saavutatud nõukogude diplomaatia visa tööga, tema lakkamatute pingutustega, kõrge printsiipaalsuse ning jõupoliitika ja „aatomidiplomaatia“ pooldajate kõigi riugaste paljastamisega.

Võitlus rahu eest on raske, kuid raskused ei kohuta meid, nõukogude inimesi. Me teame, et seda võitlust toetavad rahvamassid kogu

¹ 14. detsembril võttis Ühinenud Rahvaste organisatsiooni Peaassamblee plenaaristung vastu resolutsiooni relvastuse reguleerimise ja vähendamise kohta. See on Assamblee esimese istungjärgu tähtsaim otsus.

Resolutsioon näeb samuti ette kokkuleppe läbitöötamist aatomirelva kui ka teiste massiliste hävitamisvahendite keelamise kohta. Ühinenud Rahvad kuulutasid pidulikult, et aatomirelv ja inimkonna progress pole kooskõlastatavad, mõistes sellega kaudselt hukka „aatomidiplomaatia“. Selle resolutsiooni vastuvõtmist tuleb kahtlemata hinnata nõukogude rahupoliitika edusammuna.

maailmas. Rahu jõud kasvavad, nad muutuvad organiseeritumaks ja võimsamaks.

Seda tõendavad eredalt just sellised sündmused nagu Rahvuskogu valimiste tulemused Prantsusmaal ja parlamendi valimiste tulemused Rumeenias. Miks andsid miljonid valijad enamiku hääli demokraatlikele parteidele, eriti kommunistlikule parteile? Sellepärast, et massid, kes soovivad kindlat, demokraatlikku ja õiglast rahu, teavad, et seda ei suuda ega ole võimelised andma parempoolsed reaktsioonilised parteid!

Võitlus fašismiga ning sõjajaelsete ja sõja-aastate kogemused on õpetanud kõigi maade lihtinimesi. Ennenägematu sõda ja selle tulemused löid uue poliitilise olukorra kogu maailmas ja suurendasid rahvahulkade aktiivsust. Demokraatia jõud on muutunud kindlamaks. Reaktsiooni jõud on nõrgenenud. Võitlus kindla demokraatliku rahu loomise eest toimub rasketes, kuid soodsates tingimustes ja see on pandiks, et rahuüritus, rahvusvahelise koostöö üritus võidutseb, kuna reaktsiooni alatu tegevus tema „aatomidiplomaa-tiaga“ kukub täielikult läbi.

LOENGU KAVA

„Aatomidiplomaatia“ jõu- ja agressioonipoliitika relvana	3
„Aatomikoll“ „aatomidiplomaatia“ peavahendina	5
Sõjaõhutajate diplomaatia	9
„Aatomidiplomaatia“ mõju kahanemas	15
Reaktsiooni vastu, rahu ja demokraatia eest	18

Vastutav toimetaja F. Randel

Tehniline toimetaja E. Ridala

И. И. Ермашев. „Атомная дипломатия“ и международное сотрудничество
На эстонском языке.

Ladumisele antud 19. XI 1948. Trükkimisele antud 18. XII 1948. Paber 61×86 cm ¹/₁₆.
Trüklarv 4000. Trükitähti trükipoognas 48 848. Trükipoognaid 1,5. Arvutuspoognaid 1,45.
MB-09141. Tellimise nr. 1984.
Graafikatööstus „Oktoober“, Tallinn, Tartu mnt. 49.

Rbl. 1.—

A-17346

TÜ RAAMATUKOGU

1 0300 00482019 9